

OPIS TECHNICZNY MONTAŻU INSTALACJI SOLARNYCH W OPARCIU O PŁASKIE KOLEKTORY SŁONECZNE

Spis treści:

1. Opis instalacji.
2. Charakterystyka zestawów solarnych i schematy instalacji.
3. Wymagania dot. podstawowych urządzeń

dr inż. Krzysztof Szczotka
AUDYTOR I DORADCA ENERGETYCZNY
AKADEMIA GOSPODARSTWA I TECHNIKI
WZROSTKOWY INŻYNIER MECHANIKI I ROBOTYKI
URZĘDZENIE AUDYTORÓW ENERGETYCZNYCH
CERTIFIED PASSIVE HOUSE TRADESPERSON (PHI)

Opis Instalacji

Opis techniczny dotyczy warunków wykonania instalacji solarnych dla potrzeb przygotowania c.w.u. w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych.

Dobór i wyposażenie zestawów solarnych zostały oparte na potrzebach mieszkańców z uwzględnieniem warunków technicznych oraz możliwego do osiągnięcia efektu ekonomicznego i ekologicznego.

Miejscem montażu instalacji są istniejące budynki mieszkalne jednorodzinne, wyposażone w niezbędne instalacje elektryczne i sanitarne tj. instalacje wody zimnej i ciepłej.

Zadaniem opisywanej instalacji solarnej jest wykorzystanie energii słonecznej do podgrzewu ciepłej wody użytkowej. Do pozyskiwania energii słonecznej zaprojektowano zestaw kolektorów płaskich usytuowanych na budynku. Przekazywanie energii oraz przygotowanie c.w.u. realizowane będzie przez urządzenia znajdujące się w kotłowni budynku t.j. m.in. grupę pompową, sterownik solarny wyposażony w funkcję zliczania wyprodukowanej energii (licznik ciepła), zbiornik c.w.u. oraz niezbędne wyposażenie zabezpieczające i osprzęt hydrauliczny opisane w dalszej części opracowania. Transport czynnika solarnego realizowany będzie przez rurociągi solarne łączące kolektory z grupą pompową i zasobnikiem c.w.u.

Każda instalacja będzie się składać się m.in:

- kolektorów słonecznych
- grupy pompowej
- czynnika solarnego
- przewodów hydraulicznych
- biwalentnego zasobnika c.w.u.
- regulatora solarnego

- odpowietrznika ręcznego
- separatora powietrza
- naczynia wzbiorcze
- zaworu bezpieczeństwa
- armatury do napełniania
- reduktora ciśnienia w każdej instalacji

Kolektor słoneczny winien charakteryzować się wysoką efektywnością pracy i bezpieczeństwem eksploatacji.

Długą żywotność kolektora zapewnić ma odporność na opady gradu oraz wnikania deszczu, sztywna konstrukcja aluminiowa ramy kolektora oraz pozytywny wynik badań kolektora zgodnie z normą PN-EN 12975-2 lub PN-EN ISO 9806 lub równoważne.

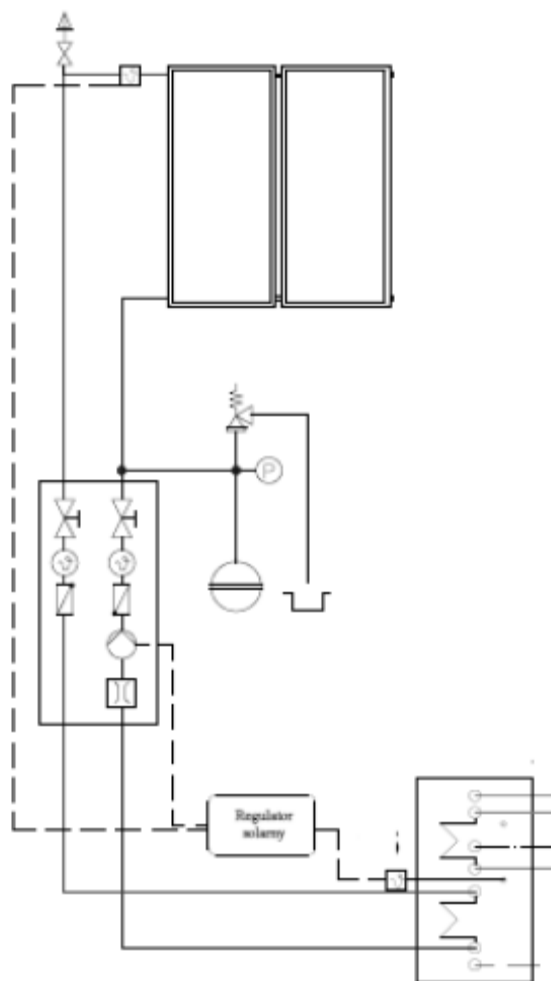
Charakterystyka zestawów solarnych

Zestaw A

Ilość kolektorów [szt]	2
Moc całkowita zestawu (przy $G=1000$ [W/m ²] i $dT=0$ [K]) [kW]	3,970
Powierzchnia całkowita zestawu netto (pow. apertury) [m ²]	4,640
Pojemność zbiornika [l]	300

Schemat i podstawowe urządzenia zestawu A:

kolektor płaski - 2 szt.
zestaw mocujący
odpowietrznik ręczny
rury solarne
grupa pompowa
regulator solarny
naczynie przeponowe solarne
płyn solarny
zasobnik biwalentny c.w.u. 300 dm ³
naczynie wzbiorcze c.w.u.
armatura zabezpieczająca
Termostatyczny zawór mieszający

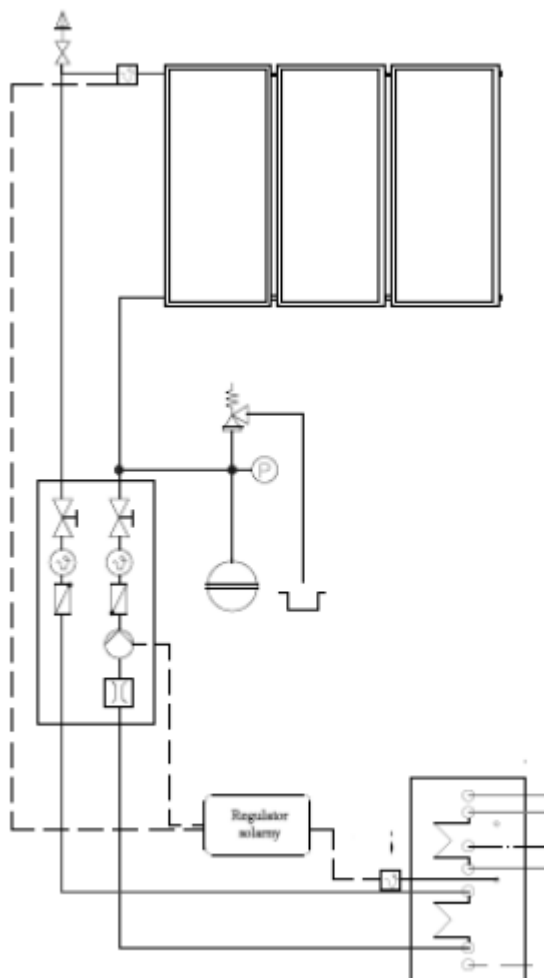

Zestaw B

Ilość kolektorów [szt]	3
Moc całkowita zestawu (przy $G=1000$ [W/m ²] i $dT=0$ [K]) [kW]	5,955
Powierzchnia całkowita zestawu netto (pow. apertury) [m ²]	6,960
Pojemność zbiornika [l]	400

Schemat i podstawowe urządzenia zestawu B:

kolektor płaski - 3 szt.
zestaw mocujący
odpowietrznik ręczny
rury solarne
grupa pompowa
regulator solarny
naczynie przeponowe solarne
płyn solarny
zasobnik bivalentny c.w.u. 400 dm ³
naczynie wzbiorcze c.w.u.
armatura zabezpieczająca
termostatyczny zawór mieszający

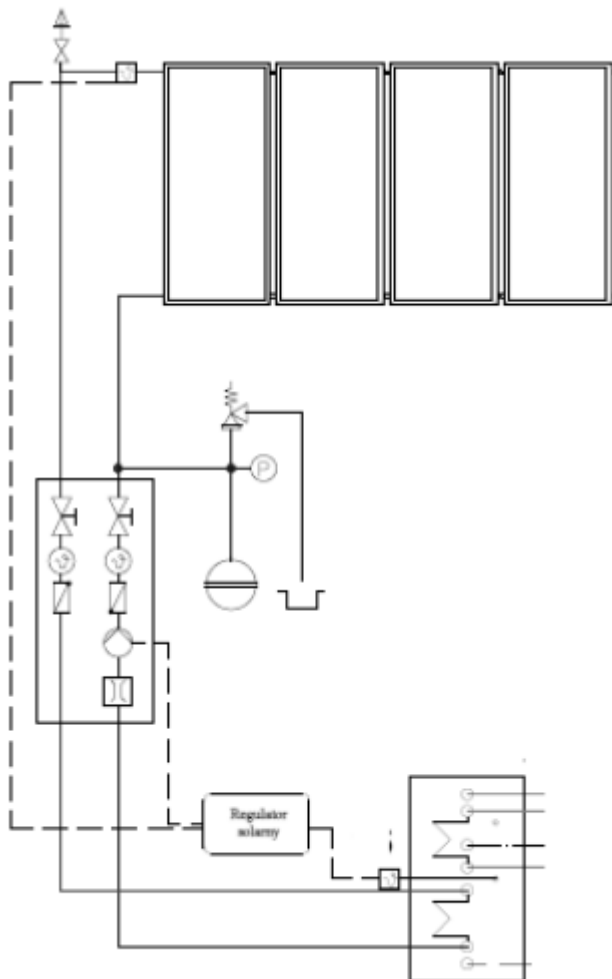
Zestaw C

Ilość kolektorów [szt]	4
Moc całkowita zestawu (przy $G=1000$ [W/m ²] i $dT=0$ [K]) [kW]	7,940
Powierzchnia całkowita zestawu netto (pow. apertury) [m ²]	9,280
Pojemność zbiornika [l]	500

Schemat i podstawowe urządzenia zestawu C:

kolektor płaski - 4 szt.
zestaw mocujący
odpowietrznik ręczny
rury solarne
grupa pompowa
regulator solarny
naczynie przeponowe solarne
płyn solarny
zasobnik biwalentny c.w.u. 500 dm ³
naczynie wzbiornicze c.w.u.
armatura zabezpieczająca

termostatyczny zawór mieszający

Wymagania dot. podstawowych urządzeń

Kolektor słoneczny:

Kolektory winny spełniać wymagania:

- PN-EN 12975-1 Słoneczne systemy grzewcze i ich elementy - Kolektory słoneczne - Część 1:

Wymagania ogólne lub równoważne,

- PN-EN ISO 9806 Energia słoneczna, słoneczne kolektory grzewcze, metody badań – w odniesieniu do cieczy niezamarzającej lub równoważne,

- Solar Keymark potwierdzający wyniki obowiązujących zgodnie z ww. normami badań ze skutkiem pozytywnym lub równoważne,

Opis wymagań	Parametry wymagane
Typ kolektora	Płaski
Materiał obudowy kolektora	Rama wykonana z aluminium. Obudowa kolektora izolowana cieplnie.

Wielkość - wymagana powierzchnia apertury pojedynczego kolektora	Min. 2,32 m ²
Materiał absorbera i przyjmowanie ciepła	Aluminium lub miedź z powłoką wysokoselektywną SolTtan, BlueTec lub równoważną z absorpcją promieniowania min. 95%.
Konstrukcja rur absorbera	Serpentyna (meander) z rur miedzianych
Rodzaj powierzchni szkła	Szkoło o gr. min. 4 mm z powłoką antyrefleksyjną
Połączenie wzajemne kolektorów w polach.	Za pomocą łączników bocznych, bez połączeń ponad górną krawędzią kolektora.
Sprawność optyczna i parametry cieplne odniesione do powierzchni apertury - sprawność optyczna - współczynnik strat a1 - współczynnik strat a2	min. 84,5 % max. 4,150 [W/m ² K] max. 0,016 [W/m ² K ²]
Moc użyteczna kolektora przy natężeniu promieniowania 1000 W/m ² oraz różnicy temperatury (T _m - T _a).	Dla T _m - T _a = 0 K -> min. 1985 W Dla T _m - T _a = 30 K -> min. 1700 W
Wymagany certyfikat	Solar Keymark
Szczelność kolektora na deszcz potwierdzone wynikami z badań Solar Keymark wg EN ISO 9806:2013	Kolektor przeszedł pozytywnie badanie szczelności na deszcz
Odporność na uderzenia - gradobicie potwierdzone wynikami z badań Solar Keymark EN ISO 9806:2013	Kolektor przeszedł pozytywnie badanie odporności na uderzenia - grad
Gwarancja	Min. 12 lat potwierdzona oświadczeniem producenta

Powyższe parametry kolektorów (moc użyteczna, sprawność względem powierzchni apertury, współczynniki a1 oraz a2 względem powierzchni apertury) potwierdzone muszą zostać w postaci pełnych wyników badań wg PN-EN 12975 lub EN ISO 9806.

Zasobnik c.w.u.:

Opis wymagań	Parametry wymagane
Typ zasobnika	Biwalentny (dwuwężownicowy) zasobnik c.w.u.

Pojemność zasobnika (nominalna)	Zestaw A: min. 300 dm ³ Zestaw B: min. 400 dm ³ Zestaw C: min. 500 dm ³
Max dopuszczalna temp. dla górnej węzownicy	Min. 110 °C
Max dopuszczalna temp. dla dolnej węzownicy	Min. 110 °C
Max dopuszczalna temp. c.w.u.	Min. 95 °C
Materiał wykonania zasobnika	Emaliowany, ze stali węglowej, izolowany pianką poliuretanową
Dodatkowy wymagany osprzęt	- anoda tytanowa - możliwość montażu grzałki elektrycznej
Powłoka zabezpieczająca	Materiał typu skay lub równoważna
Max. wysokość zasobnika	Max. 1900 mm
Max. ciśnienie robocze	Dla części c.w.u.: min. 8 bar Dla węzownic: min. 6 bar

Grupa pompowa:

Grupa pompowa ma za zadanie wymuszanie obiegu czynnika w instalacji solarnej.

Opis wymagań	Parametry wymagane
Wyposażenie grupy pompowej:	- grupa dwudrogowa - elektroniczna pompa obiegu solarnej sterowana sygnałem PWM o max poborze mocy 45W - zawór bezpieczeństwa - zawory zwrotne - rotametr - separator powietrza - mierniki temperatury zasilania i powrotu - ręczne odpowietrzanie

Regulator solarny:

Regulator solarny winien kontrolować proces przekazywania energii słonecznej z kolektorów do zasobnika c.w.u. oraz realizację funkcji urlop.

Wymaga się możliwości sterowania regulatorem solarnym dodatkową wytwornicą ciepła w postaci grzałki elektrycznej lub pompą recyrkulacyjną.

Opis wymagań	Parametry wymagane
Funkcjonalność:	- optymalne starowanie procesem przekazywania energii z kolektorów słonecznych do zbiornika c.w.u. na podstawie temp. czynnika solarnego oraz rzeczywistej temp. c.w.u. w zasobniku - funkcja urlop (tryb wakacyjny) - sterowanie drugą wytwornicą ciepła (np. grzałką elektryczną) - czytelny wyświetlacz LCD w języku polskim - min. 3 czujniki temperatury - min. 2 wyjścia przekaźnikowe - obsługa anody tytanowej, - obsługa przepływomierza do pomiaru uzysku ciepła

Przewody solarne:

Wymaga się zastosowania elastycznych rur solarnych wykonanych z miedzi lub stali nierdzewnej, preizolowanych fabrycznie.

Zabrania się wykonywania połączeń pośrednich wymagając ciągłości przewodzenia przewodów hydraulicznych wraz z izolacją.

Wymaga się dodatkowo:

- pokrycia izolacji cieplnej przewodów preizolowanych zewnętrznym płaszczem ochronnym odpornym na działanie zewnętrznych czynników.

- odporności izolacji przewodów solarnych na niską i wysoką temperaturę t.j. zachowania wartości temp. granicznych w zakresie ujemnych wartości temperatury otoczenia do tr min. ≤ -50 °C oraz w zakresie dodatnich wartości temperatury cieczy solarnej do tr max. $\geq +200$ °C wynikających z normy PN-EN 12975-1- punkt 6. „Bezpieczeństwo”,

- oporu cieplnego materiału izolacyjnego rury solarnej wraz z zewnętrznym płaszczem ochronnym wyznaczonego zgodnie z normą PN-EN 13941+A1 lub równoważne oraz spełnienia wymagania oporu cieplnego R_w określonego według normy PN-B-02421:2000 lub równoważne zawarte w tablicy nr 2, odniesione do temperatury czynnika grzewczego 60 °C według następującej zależności:

$$R_0 \geq 0,5 \times R_w$$

gdzie:

R_0 - opór cieplny izolacji wraz z powłoką rury oferowanej w [m·K/W]

R_w - opór cieplny izolacji wraz z powłoką dla parametrów rury oferowanej w [m·K/W] według tablicy 2 PN-B-02421:2000 lub równoważne określony przy temperaturze czynnika do 60 °C.

- prowadzenia przewodu elektrycznego bez możliwości jego styku z wewnętrzną rurą transportującą czynnik solarny, nie naruszania ciągłości materiału izolacyjnego oraz ciągłości na całej długości pod zewnętrznym płaszczem ochronnym.
- zabezpieczenia płaszczem z blachy aluminiowej lub ocynkowanej fragmentów przewodów solarnych prowadzonych ponad połacią dachu w sytuacji, gdy producent nie udziela gwarancji na zewnętrzny płaszcz ochronny izolacji rury preizolowanej.
- w przypadku izolacji wielowarstwowej składającej się z różnych materiałów izolacyjnych wymienione wymagania odnoszą się do każdej warstwy izolacji,
- izolacja przewodów instalacji solarnej powinna mieć oplot gwarantujący jej ścisłe przyleganie do rury izolowanej uniemożliwiający powstawanie pustek i kieszeni powietrznych. W przypadku izolacji wielowarstwowej nie dopuszcza się możliwości powstawania kieszeni powietrznych także pomiędzy poszczególnymi warstwami. Nie dopuszcza się również możliwości powstawania kieszeni powietrznych pomiędzy zewnętrzną powłoką ochronną a izolacją.

W odniesieniu do stalowych rur karbowanych wymaga się aby dodatnia dopuszczalna temperatura pracy (t_{dr}) spełniała warunek

$$t_{dr} \geq k \cdot t_{stg}$$

gdzie:

k – współczynnik bezpieczeństwa ($k = 1,2$)

t_{stg} – temperatura stagnacji oferowanego kolektora określona zgodnie z PN-EN 12975-2 lub PN EN-ISO 9806

W odniesieniu do stalowych rur karbowanych wymaga się aby ujemna graniczna dopuszczalna temperatura pracy spełniała warunek taki sam, jaki jest wymagany w odniesieniu do izolacji przewodów instalacji solarnej.

Konstrukcja mocująca:

Konstrukcja mocująca winna wykonana z wyłącznie z materiałów niekorodujących t.j. aluminium i stal nierdzewna oraz dedykowana przez producenta kolektorów.

Wymaga się dedykowania konstrukcji do lokalizacji (do montażu na dachu z uwzględnieniem typu pokrycia dachu, do montażu na elewacji lub gruncie).